

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K. félévre 5 K. negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekkek
és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Mondják, de — nem bizonyítják...

Irta: **Kossuth Ferenc.**

A napi hírek közt szinte észrevétlenül jelent meg egy kis újdonság, mely arról értesít minket, hogy az ausztriai délszlávok és szlovének azt követelik, hogy Zágrábban egy kulturközponttal bíjjanak s a zágrábi egyetemen szerzett államtudományi oklevelek Ausztriában is érvényesek lehessenek.

Kell-e ennél világosabb jele annak, hogy milyen leplezetlenül nyilvánulnak meg már a trianlisztikus törekvések?

Horvátországban régóta álmodják ezt a merész álmot; és méltán álmodhatják is, mert a horvátoknak azt kell hinniük, hogy nekik minden szabad.

A horvátok is az Isten választott népének hitelik magukat, minthogy nekik — százados történelmük alatt — olyan dolgok sikerültek, amilyenek más nemzeteknél sohasem fordultak elő.

Például csak azt a tényt említem fel, hogy midőn századok előtt a török előnyomulás elől menekültek és tömegesen átvándoroltak családostul és pereputyostul az akkori magyar Szlavónia nyugati részébe, azt az országrészt, mely mint menekülteket fogadta be őket, idők folytával Horvátországnak keresztelték el. Még pedig nem úgy, mint azok az angol yorkshirei emberek, akik kenyér hiány elől menekültek Amerikába csak úgy, mint a horvátok a török bőség elől magyar Szlavonországba és akik az ott alapított városokat az ő régi Yorkjuk nevére Newyorknak (új Yorknak) nevezték el. Ezzel ellentétesen azok a horvátok nem nevezték el menhelyük földjét új Horvátországnak, hanem egyszerűen elhívték a világgal, hogy a jóságosan nyújtott magyar menhely a tulajdonképeni Horvátország. Ez a mestermű nekik annyira sikerült, hogy most már csak a történetbuvárok tudják azt, hogy maga Zágráb sem Horvátországban épült, hanem magyar földön amely a törököktől balára rémült menekülteknek menhelyüké lett.

Az amerikai vállalkozási szellem és merészség házakat tolt ki helyükből és elviszi egy helyről a másikra és az így házastól vándorló yankee a csigát szegényíti meg.

De a horvát jóval túltett ezen a csodás műveleten is, ő nem a házát, hanem az egész hazáját tolt el egy helyről a másikra, még pedig oly sikeresen, hogy már régóta úgy látszik, mintha mindig ott lett volna.

De még ennél is többre mentek ők: urakká lettek ott, ahová hazájukat áttolták; holott ha ott maradtak volna, ahonnan azt kitolták, ugyancsak ráncba szedett szolgák maradtak volna hosszú századokig.

Az emberiségnek egyik csunya jellemvonása, hogy meggyűlöli azt, aki vele jól tesz. (Hála Istennek, vannak kivételek is.) Egy szellemes franciától

megkérdezték, hogy miért nem ad kölcsön pénzt ő, aki gazdag, egy szegénysorsu barátjának valami jövedelmező vállalkozásra? Azért nem, — felelé a francia — mert szeretem őt s azt akarom, hogy barátom maradjon.

Valamikor voltak a horvátok közt Zrinyiek és ilyenek voltak akkor horvát hősök. 48-ban már Zrinyiek helyett Jelolicsok éltek; ma pedig mint legjobb barátaink példányképei a Tomasicsok szerepelnek. Aközt a sok ics-vics közt alig van már jóakarónk; pedig mi nekik hazát, szabadságot, a végsőig menő önállóságot adtunk és Jézus tanítása szerint, a mi ránk kövel dobálókra kenyeret dobtunk vissza.

Arra a bizonyos fehér lapra, amelyet Deák és pártja egy kibékülési lázrohamban a horvátoknak adtak, ezek ráírták amit csak akartak, ami után mi velök ismét összeházasodva, nászajándékkul a magyar lakta szlavon megyéket adtuk nekik.

Akkor kivilágították a régi magyar szlavon földön álló horvát Zagreb utcáit; de azóta a meggyújtott gyertyák leégtek és elaludtak; sok és igen sok millió magyar pénz a tág és mindig nyitott horvát zsebbe vándorolt át; minden költségvetési év végén Horvátországunk a milliókat, melyeket Horvátországnak adunk s amelyeket Horvátország morogva és káromkodva elfogad tőlünk.

Én magam egyszer a legjobb szívvél és legjobb szándékkal, baráti jobbot nyújtottam azoknak, kiket furcsa magyar szójárás szerint a horvát testvéreknek szoktunk nevezni. Szerencsétlenségemre azt találtam elrendelni, hogy a Horvátországban levő vasuti hivatalnokoknak a közönséggel ezentul horvátul kell beszélniük is (amit azelőtt sohasem voltak kötelesek tenni); de mert a magyar államvasutak adminisztratív nyelve magyar (és csakis magyar lehet), természetesen azt rendeltem, hogy az említett hivatalnokoknak magyarul is kell tudniok. Ebbe dühödtek bele a horvátok; ez a „magyarul is“ sérelemmé változtatta előtük az óriási engedelményt, amely abban rejlett, hogy „horvátul is.“

Ilyen a horvát szellem! És az ilyen szellemű ország fővárosát akarják osztrák követelés és pénz erejével a szlovének és a délszlávok kulturális központjává tenni.

Osztrák felfogás szerint a megállapodások csak annyiban érvényesek, amennyiben Ausztriának kedveznek; de ha nem kedveznek, vagy ha ők azt hiszik, hogy nem kedveznek, akkor a megállapodás az ő szemük előtt azonnal semmis.

Igy van ez most kicsinyben az argentinai hus ügyében és így van régóta és nagyban a dualizmus terén.

A folyvást torzsalkodó, dulakodó, lármás osztrákoknak, akiknek szabad az is, hogy buzavirágokkal a Burgon át

sétálgassanak és a Hohenzollerneket éltessék, kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy volt valaha egy 1867. amely olyasmit állapított meg, mintha „dualizmus“ léteznék.

Nekik más kell, mert három az igazság náluk is! Nekik három kell, dualizmus kell; délszláv tartomány-csoport kell külön, melynek gócpontja a magyar korona országai területén legyen, mert mit nekik a magyar korona?

Es mégis vannak magyar emberek (még pedig sok nagyeszű, nagy képzettségű magyar ember), akik komolyan hiszik, hogy csak ilyen társaságban, ilyen teherrel a hátán élhet meg a magyar. Mintha pálmafa volna, amelyről mondják (de nem bizonyítják), hogy legjobban a teher alatt nő. Talán olyan halnak nézik ezek a térképen tényleg halalaku Magyarországot, amely az ezer méteres vizek fenekén száz atmosféra nyomás terhével a testén bir csak élni és ha e teher alól kiveszik, akkor össze-roppan.

Visszhang támadt.

Csodálatos ez a mi megfélemlített, agyon macerált, de azért teljes közönyösségében álmra szenderült várcsunk és vármegyénk közönsége. A szabad sajtó áldásait élvezik, mert hiszen alig eshetik valamely sérelem, az újságot rögtön mozgósítják és önmagukért harcba küldik.

Azonban azt sokan elfeledik, hogy az újságíró is ember, kinek a lépten-nyomon — hivatalosa becsületes teljesítése közben — előforduló igaztalan bántalmak épen úgy fajhatnak, mint bárki másnak...

Bizony sokszor elgondolkoztunk, hogy vajjon érdemes-e, helyes-e és lehet-e a magyar függetlenségi eszméért Magyarországon harcolni?...

Ezer és ezer hatalmas ok sarkalja, buzdítja a becsületes hazafit a küzdelomre. Biztatón, erőt és kitartást nyújtó szeretettel int felénk Kossuth apánk a magas egből. Azt susogja: előre! A kitartó, lelkes harc a hazáért: minden jó hazafinak kötelessége. Gyáva, hitvány ember, aki ezt nem teszi; nem érdemli, hogy a magyar nevet viselje. Tehát Kossuth Lajos, a magyar szabadság felistenem csak helyesli, de kötelességünkké is teszi a küzdelmet...

Más kérdés az, hogy lehet-e? Erre egy szerűen nem-mel felelhetünk. Hiszen lépten-nyomon ezt tapasztaljuk.

A hatalom emberei lábba tapossák a törvény', ellenben fogságba hurcoltatják galád feltevések, körmönfont ravaszokkal kieszt, de semmivel nem igazolható gyátlagos vád alapján a közért önzetlenül harcoló családapát. Oh, nem azon a címen, hogy függetlenségi politika a hitvallása! Nem. Kerülő uton, orozva támadnak reá. Hiába esküszik mennyre-földre szándéka becsületessége mellett. Hiába hozza fel igazsága kiderítésére a tanuk légióját... Elfordulnak. Behunyják szemüket. Nem azért, a miért Justicia isten-asszony, hogy pártatlanul szólják az elfogulatlan igazat. Nem. Bűnösnek kell lenni, mert

igy akarja, így kívánja a hatalom... Pusztá fellevesre, mivel sem igazolható tarthatatlan vaduskodásra — súlyos, a legsúlyosabb itéllettel büntetik...

Megdöbbenő és elszomorító jelenség. Ilyen példát azonban — ha figyelünk — sokat láthatunk hazánk vérel megszentelt földjén; a magyar történelem lapjain...

No, de most nem erről van szó. A „Székely-Udvarhely“ vasárnapi számában vezetőcikkelyt írt Dr. Valentsik Ferenc országgyűlési képviselőnk. E cikkelynek volt egy reánk, a „Székely-Udvarhely“-re vonatkozó pontja is, ami város- és megyeszerte visszhangra talált.

A több oldalról nyilvánult vélemények közül egyet ide szögezzünk, amely így hangzik:

A „Székely-Udvarhely“ mult számában egy szép vezércikk jelent meg Gróf Mikos Jánosról, Dr. Valentsik Ferenc orsz. képviselő tollából.

Van ebben a cikkben egy rész, mely a „Székely-Udvarhely“-t megvetett és bátor szókimondásáért végig üldözött lapnak mondja.

Szomorú valóság, egyszerűs mind szegényes dolog, hogy e szavak igazak! A „Székely-Udvarhely“-t megvetik azok, akik ha meghallgatnák intő, nem ritán korholó és az igaz érdekében támadó szavait; ama szavakat, melyeket a nemzeti önzetlen szeretet adott neki: úgy bizony nagyon sokkal vihetnék előre a mai állapotokat.

Mennyi jogtalan üldözésnek volt kitéve e lap, mert születésétől fogva mindig szolgálta a jó célt, az igazságot.

Ott áll most is azon munkások sorában, akik a nemzet jólétéért, boldogságáért és dicsőségéért dolgoznak.

Alantos rágalomokkal vádolva őt, hányszor törtek reá galádul az ellenlábások?!

El tudom gondolni a „Székely-Udvarhely“ méltó fájdalomát, mikor megértetlenül annyi ellenséget számll! De nemcsak olyan ellenségei vannak, akik nem értik a szavát! Nem! Van bizony sok olyan, aki jól tudja, hogy nem nekik van igazuk, de azért ott kiáltoz a gonoszok csuf csapatában!

Ezekkel szemben csodálatos az az önzetlen kitartás, amivel e lap mindig munkálkodik a hazafias jó ügy érdekében.

Hiszen ha köppenyeget változtatna épen úgy, mint má és beállana ő is a tulkók hízog sorai közé, milyen sok jóbaráttal szaporodnék a kézfogók csoportja!?

Lám! A „Székely-Udvarhely“ hü maradt elveihez oly hosszú időn keresztül... És örök szegény, lemoshatatlan gyalázat, hogy Udvarhelyvármegyében s a székelység anyavárosában ez némelyek szemében megbocsáthatatlan bűn!...

Tudom én jól, mi adta e lap főmardásához az erőt oly nehéz viszonyok között is. Az önzetlen, igazán jóbarátok; azok, akik biztatóként állanak mellette s akik szintén a helyes magyar ügynek és a nemzeti politikának becsületes harcosai.

Az ilyenek nem megvetik, de szeretik, becsülik és élete, kitartása érdekében küzdenek, mert tudják, hogy a „Székely-Udvarhely“ nélkül e vármegye siralmas helyzetét elviselni, lehetetlen volna... SPEKTOR.

Régi levelekből.

XVII.

A Teleki Mihály buzgó közreműködése folytán Lipót császár szövetkezett Apaffy Mihály erdélyi fejedelemmel a törökök ellen és Erdély fölötti uralmát már biztosítva érezte. 1692 december 3-án értesíti az erdélyi rendeket, hogy kiküldötte a mai napon kelt rendelettel Erdélybe fog menni, hogy a gondnokság alatt levő Rákóczy-féle birtokok, ugyszintén az erdélyi fiscalis birtokok értéket és jövedelmeit megállapítsa, s evégből a kiküldöttnek napidijaiban 1000 rajnai forint utaltatván ki a szepesi bányajövedelmekből, ha ezen fölül a királyi szolgálatban hasonlóan Erdélyben is szükséges a biztos szükségleteihez járulni, azt szolgáltatassák ki a fiscus jövedelmeiből.

Várady László a magyarországi királyi kincstári jövedelmek fő preceptorja az 1642 december 3-án kezéhez küldött királyi megbízó levélben azon utasítást is kapta, hogy Hueber Conrad János császári bizottal, ki a katonaság részére bizonyos helyekre összegyűjtendő gabona beszerzésben működik Erdélyben már huzamosabb idő óta, tegye magát érintkezésbe és akadályozzák meg azon erdélyieket, a kik Lengyelországban a gabonának köblét két forinton összevásárolván, mint irigyek és tudakodók meg akadályozzák, hogy olcsóbb áron vásárolhassanak ott gabonát (a katonaság részére). Együttal tegyen jelentést az erdélyi fiscalis birtokok évi jövedelméről.

1693. martius havában teszi meg jelentését Várady László. A jelentés több ivre terjed, részletes, s a végén az derül ki, hogy az összes most meglévő fiscalis birtokok évi jövedelme 26940 frt 40 kr mely 60 százalékos kamatnak véve, az összes birtokok értéke 449406 frt. 66 kétharmad koronára tehető.

Főlemlíti a jelentés, hogy az 1650. évi őszre óta az erdélyi fejedelmek nagyon sokat adományoztak pl. Gyulafehérvárhoz ma csak 36 birtok tartozik a 46-ból, Kovárhoz 67 a 93-ból; Devához 25 az 52-ből, egy részből es egy praediumból, Zalathához 2 possessio es 2 portio a 44 possessióból; Görgeyhez 15 birtok a 22-ből; Szamosújvárhoz 54 a 60-ból es 5 portióból.

A többi várak, mint Gyula az erdélyi püspöké; Kolosmonostor, Huszt, Fogaras minden hozzájuk tartozó birtokkal együtt teljesen ellettek idegenítve es átírva. A váradi erődítményhez, nem különben Lugos es Karánsebeshez tartozó birtokok a budai vizsgálat alá tartoznak; Borosjenő a hozzátartozandókkal együtt még török iga alatt nyög.

Ugyan ezekhez számíthatók az ifju Apffy Mihálynak apai ősi birtokai es mint választott fejedelemnek birtokai is: az ebesfalvi kastély, az almakeréki nemesi kuria, Hon-dorf, Gálfa, Katona, Nagylalu, melyekből készpenzben 4000 frt az évi bevetele, a többi pedig terményekből. Ezen fölül a három Tökölly övére után ugyan ezen fejedelem által visszaválthatási jog mellett szerzett birtok 50 ezer taller értékben. Ezen kívül bírja ez a fejedelem a Tökölly Imre lázadó főnök fivérének, s említett nővéreinek, ugyan is Eszterházy Ferenc gróf nádor es Nádasdy István gróf özvegyeinek negyedrés birtokát a megbélyegzés után (per notam). Ugyanazon Tököllynek a királyi kincstárra szállott birtokaiból a negyed részt, nem különben a negyedet említett Tökölly adománylevelének erejénél fogva. (Vége köv.)

Gagyai Samu.

Méhészet.

543—1911.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei méhészegyesület f. évi dac. 8-án d. u. 3 órakor Székelyudvarhelyen a vármegye ház kistermében tartja 1911. évi rendes közgyűlését, melyre az egyesület rendes es tiszteletbeli tagjait, valamint a méhészet iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja az elnökség.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés az egyesület 1911. évi működéséről.
3. Szakosztályok jelentései:
 - a., Méhlegelő javítási munkálatok. Demeter Miklós.
 - b., Gyümölcsfa tenyésztés a méhészet szempontjából. Gál Imre.
 - c., Selyem termelési akció. Varró Elek.
4. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése a pénztár 1911. évi állapotáról.
5. Az 1912. évi költségvetés es munkaterv megállapítása.
6. A választmány 1/3-nak kisorsolása es új vál. tagok választása. (Kisorsolt tagok ujra választhatók.)
7. Indítványok. (Az indítványok 4 nappal a közgyűlés előtt írásban az elnökséghez benyújtandók.)

Tagsági díjak befizetése.

Székelyudvarhely, 1911. nov. 15-én.

HIREK.

— **Dr. Juris Utriusque.** Dr. Elek es Domokos államtudományi doktor, székelykereszturi ügyvédjelöltet, Elek es Dénes siménfalvi székely birtokos fiát es Dr. Elek es Dénes székelykereszturi előkelő ügyvéd testvéröcsét, a kolozsvári Ferenc József Tudomány Egyetem e hó 25-én a jogtudományok doktorává is felavatta. Dr. Elek es Domokos tehát az állam- es jogtudomány doktora. Az alig 22 éves derék székely ifju ezt a két doktori címet egy év alatt érdemelte ki es nyerte el. Szíves örömmel gratulálunk az ámbiciózus kétfős doktoroknak s őszintén kívánjuk, hogy ritka nagy szorgalma állandó maradjon es szép tudását a szegény székely nép javára, ügyeinek előbb vitelére fordítsa.

— **Mikos gróf püspök esküje.** Mikos János gróf szombathelyi püspök, valamint a vele egyidejűleg kinevezett Hosszu Vazul dr szamosújári gör. kath. püspök, ebben a minőségükben f. hó 28-án tették le az esküt a király kezébe a Hoffburgban. Az eskületelenél Zichy Janos gróf magyar közoktatásügyi miniszter is résztvett.

— **Erdélyi Irodalmi Társaság.** Az Erdélyi Irodalmi Társaság minap tartotta évi közgyűlését Dózsa Endre alispán elnöklésével. A közgyűlés Rakosy Jenőt, Rakosy Viktort, továbbá Halmágyi Sándor nyugalmazot kuriai bír., régi erdélyi író es végül Sándor Józsefet, az E. M. K. E. alelnökét egyhanguan tiszteleti taggá választotta. Rendes tagokul ugyancsak egyhanguan választották meg Gopcsa László miniszteri tanácsost es Farkas Sándort. A Rákosi Viktor megválasztását megokoló indítvány így hangzik:

— Nem csupán a humorista Rákosi Viktor érdemeit kívánja az indítvány honorálni, hanem Rákosi Viktort, a lelkes, komoly író, a hazafias, Erdély szerető, Erdélyt feltö író, az „Elnémult harangok“ es a „Korhadat fakeserzetek“ szerzőjét tartja jogosítottnak arra, hogy diszhelyet foglaljon el ebben a társaságban. A ki az erdélyi részen pusztuló magyarság sorsát oly igazán es szépen tudja megrajzolni, a ki Erdélyre irányította a nemzet figyelmét esztétikailag es irodalmilag regényei által: annak a férfunak fejezzük ki elismerésünket eme legnagyobb tisztelet nyilvánítása által.

— **Az új tanfelügyelő.** Hajdu Ferenc, Udvarhelyvármegye tankerületének vezető s-tanfelügyelője — mint azt már korábban említettük — állását elfoglalta. E tény a „Székely-Udvarhely“ szerkesztőségével is 3691—911. sz. alatt tudatja; hazafias bizalommal kérve a tanfelügyelőség által szolgált ügy támogatását. Részünkről a legnagyobb készséggel állunk a nemzeti népnevelés mellett es biztosítjuk az új tanfelügyelőt a tőlünk telhető legőszintebb támogatásunkról. Ezzel hivatásunkat teljesítjük es hazánk legszentebb ügyének teszünk szolgálatot. Isten hozta!

— **Az országgyűlési képviselő lakhelye** ügyében a budapesti ítelőtábla egy konkrét eset alkalmából megállapította, illetve ítélet tilleg kimondotta, hogy miután alperesnek Budapesten bejelentett lakása van, hol országgyűlési képviselő hivatásának teljesítése végett tartózkodik, tehát állandóan, habár nem kizárólagosan ott lakik, mint a kiskoru gyermekeinek törvényes képviselője ellen indított perben is illetékességgel bír. Ezt az álláspontot a Kuria szintén elfogadta.

— **A mózi-előadásoknak** általában barátai nem vagyunk. A férfi-esték, meg a felnőtték számára rezelvált izléstelenségek, semmi jó előmozdítására nem alkalmasak. Ezeket nem pártolni, hanem inkább azok ellen dolgozni kellene minden téren. Annál inkább támogatjuk a Molnár Viktor közoktatásügyi államtitkár által kezdeményezett es hazánkban nagy áldozatkészséggel meghonosított „Uránia“ tudományos színház tanulságos előadásait

Ezt kellene kultiválnia minden egyes „mózi” és akkor sikere előbb-utóbb biztos lenne. Nemcsak minden ország talpköve, hanem egyszersmind az egyes vállalatok talpköve is a tiszta erkölcs ha ez ellen vétenek, úgy járnak mint a hajdani Róma, összeroskadnak, megsemmisülnek... E nemes elveket megvalósítandó, a polgári önképzőkör nagytermében levő „Royal”-mózi, melynek sikerülten vetített képei általánosan elismertek, jövőre „Uránia”-rendszerű előadásokat szándékozik tartani. Ma (csütörtökön) délután 3 és 5 órakor ifjusági, este 8 órakor pedig rendes előadás lesz mozgó-képekkel. A műsor öt pontból áll. A Liberté francia hadihajó katasztrófája után az austerlitz-i dobos katonai harci képet követi egy humoros kép. Majd a vándor leánya tanulságos életkép és befejezésül „Trója végpusztulása”, történelmi színes kép kerül bemutatásra. Ez utóbbi képen 2000 művész szerepel 1000 méter hosszú műfilmen. Ha a Royal-mózi tényleg szolid műsort kultivál és törekvéseiben a budapesti „Uránia” nyomdokain fog haladni, romlatlan izlésű közönségünk támogatására számíthat. Ellenkezőleg, mi leszünk az elsők, kik kötelelességszerűleg óvva intjük a közönséget és azonnal tájékoztatjuk az esetleges káros befolyásáról. Hogy ilyesmi elő ne fordulhasson, helyes lenne, ha maga a tanári kar tagjai sorából akadna felolvasó, aki aztán az előadásra és bemutatásra kerülő darabokat is hivatva lenne megválogatni. A „mózi” rohamosan halad előre. Ma már a fillérestélyek műsorában is helyet tört magának. Ha jó és helyes irányban vezetjük, a kultúra fejlődésének terén áldást fakaszt. Ha pedig önmagára hagyjuk, romboló hatását egész generációk fogják megsínyleni. Vigyázzunk tehát a két élő új fegyverre, mely javít vagy rothát... ARGUS.

— **Tanítók Fürdője** A Szeji e-fürdőnek a tanítók és a nagy társadalom számára olcsó zóna-gyógyfürdővé való kiépítése és folytatásáért majd az Uzonka fürdőn egy üdülő és nyaraló telep, valamint egy gyermek kolóniának létesítése iránt már az egész országban igen nagy az érdeklődés. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy városunk és vármegyénk közönsége a felszínre hozott fürdői részvénytársaságot a legnagyobb lelkesedéssel fogadta, s nincsen egyetlen tehetős ember, aki teljes támogatását ne ígérné a kiépülő fürdők érdekében. De jól eső meglepetéssel halljuk, hogy az ország egyes helységeiben az egész tisztviselői kar együttesen a középosztállyal szervezkedik, hogy a tanítók fürdője a nagy közönség számára a maga összes tervezet részleteiben mentől előbb megvalósuljon s így jusson a tisztviselői kar, az iparos és kereskedői osztály, de az egész társadalom egy olcsó zóna rendszerű téli nyári gyógyfürdőhöz és egy üdülő nyaralóhoz. A részvény aláírási felhívások már a het folyamán kibocsátatnak. Nekünk, kik e városnak és vármegyének vagyunk lakói, többszörös köteletségünk, hogy a Szeji-fürdő kiépítését tervbe vett Részvénytársaságot teljes anyagi és erkölcsi erőnkkel támogatassuk, mert ennek révén nemcsak egy modern téli-nyári gyógy és gőzfürdőhöz jutunk, de az itt megforduló sok ezerre menő idegen fürdő vendég révén a város polgárságának gazdasági előhaladására, mérhetetlen fontosságú előnyt biztosítana. Előre hát mindnyájan közös javunk támogatásában!

— **A polgári fillérestély** kedden este erdekes műsorral folyt le. A kik elmaradtak, csak sajnálhatják veszteségüket. Műsorváltozás volt. Dr Paál Árpád vármegyei főjegyző, a Székely Dalegyet közszeretben álló elnöke olvasott fel igen kedves apróságokat. Majd Bálinth József jogszigorló gyönyörű bariton-szólóját élvezte a közönség, Hargita Károly pedig ügyes játékaival nagy feltűnést keltett. Szóval a műsor kitűnő volt és állandóan jól mulatott a közönség.

— **A községi alkalmazottak biztosítása.** Az 1907. évi XIX. t.-c. 1. §. alapján betegség esetére való biztosítás kötelezettsége alá esnek mindazok, a kik városoknál és községeknél akár állandóan, akár ideiglenesen alkalmazva van és évi fizetésük 2400 K-át vagy napibérük a 8 K-át meg nem haladja. A palánkai járás főszolgabírája az újvidéki munkásbiztosító pénztár erre irányuló feljelentésének helyet nem adott. Bácsbodrog vármegye alispánja szintén ez álláspontja helyrehozta. A kereskedelemügyi miniszter azonban mind a két határozatot megsemmisítette és a főszolgabírókat a kihágási eljárás megindítására utasította. Az alispán pedig rendeletet bocsátott ki és abban felhívja a városok és községek képviselőtestületeit, hogy hozzanak oly értelmű határozatot, hogy minden bejelentésre kötelezett alkalmazott részére betegség esetén fizetést és illetményeit a betegség kezdő napjától 20 hétre feltétlenül biztosítsák s ezt a határozatukat a zaklatásoktól való megkímélés szempontjából, közöljék a kerületi munkás-biztosító pénztárral.

— **A székely iparkamara** Marosvásárhelyt saját székházában, ma (csütörtökön) d. u. 3 órakor teljes-ülést tart, a melyen tárgyalás alá kerül Udvarhelyvármegye alispánjának vásáregyedelyezés ügyében történt megkeresése is.

— **A szederfák érdekében.** A kereskedelmi miniszter a földművelésügyi miniszter megkeresésére rendeletet intézett az összes törvényhatóságokhoz, a melyben hivatkozva a földművelésügyi miniszter közlésére, hogy a vármegye egyes törvényhatósági köztestületei az ut mentén ültetett szederfák lecsonkítása illetve legalyazása szabálytalanul történik, mi által a selyemtenyésztes tetemes kárt szenved, felhívja a közönséget, hogy a jövőben a törvényhatósági köztestületek mentén ültetett szederfák céltudatos kezelésére különös gondot fordítsanak. E végből esatolta azt a korábbi körrendeletet, mely a szederfák erezése egyik lényeges kellekét tevő helyes facsonkítás tekintetében követendő eljárás fontosabb irányelveit tartalmazza. Felhívja a törvényhatóságokat, hogy utasítsa alispánját, hogy a rendelet tartalmát az utasítottal megfelelő eredményes módon ismertesse meg s e téren az utasítottal által nemán elkövetendő minden szabálytalanságot vagy mulasztást mindenkor a legenergikusabb eszközökkel torolja meg. A mennyiben a személyzetnek a facsonkításban való gyakorlati, helyszíni kioktatása szükségesnek mutatkozik, forduljon a közönség ez iránt közvetlenül az országos selyemtenyésztes felügyelőséghez Szegszárdon, mely hivatal készséggel fogja szakemberét az utasítottal gyakorlati kioktatása végett a helyszínére kiküldeni. Közli ezután a facsonkításra vonatkozó szabályzatot.

— **Budapester Presse** címen német nyelvű új politikai és közgazdasági napilapot indít Vészi József december 20-án. Az új lap programja hazánk politikai, gazdasági és szellemi kulturárával kapcsolatos felkarolási és harcok képviselése lesz a politikai pártok érdekei főlé emelkedő tárgyiasság szellemében. Különös súlyt vet az új lap a közgazdasági élet minden ágazatára és e célból önálló külön mellékletben fogja naponta tárgyalni a magyar pénzügy, kereskedelem, ipar és mezőgazdaság kérdéseit. Magyarország igazait a külfölddel szemben s a nyugati kultúra eszméit épp oly bátor elszántsággal fogja képviselni, mint amily szívósan fog küzdeni a nyugati kultúra eszméinek hazánkban való terjeszkedéseért. A „Budapester Presse” első száma december 20-án fog megjelenni.

Szerkesztői üzenetek.

J. E. Tengerész. Szíveskedjék egyenesen a vincelleriskola igazgatóságához kérdéssel fordulni. Onnan egész bizonyosan megkapja a szükséges felvilágosítást.

N. K. előfizető urnak helyét. Csodálkozik Ön, hogy a „Székely-Udvarhely” eddig folytatott politikai irányával ellentétesen látszó „Tépjük le a sötét fátyolt” című cikk lapunkban napvilágot látott. S ebből azt a következtetést vonja, miképp a lap nem következetes? Téved uram nagyon. A cikk közlésével, amely cikk eszmemenetével és tartalmával egyet nem értünk, kizárólag azt

akarjuk igazolni, hogy az ellentétes nézeteknek is készséggel rendelkezésre bocsátjuk lapunk hasábjait, jól tudva azt, hogy egységes közvélemény másként ki sem alakulhat. Tudjuk nagyon jól, hogy a Görgey névről az áruló nevet mint ahogy eddig, ezután sem fog sikerülni lemosni. Mert míg egyes tényei úgy a világsi végzetes fegyverletétel ténye is igazolható, annak igazolása a Görgey presztizset megteremteni nem fogja. Nem teremt meg már csak azért sem, mert a tulajdonképeni árulás nem akkor, hanem jóval előbb követett el a Görgey részéről és pedig azon ténye által, hogy dícsvágyától vezéreltetve, Buda ostromára vezette a magyar főereget, s heteket töltött el anélkül, hogy megfelelő ostromágyut vett volna igénybe. Ezzel azt az időt vesztette el mindörökké, amely helyes felhasználás mellett lehetett volna tette volna az oroszok bevonulását az országba. Nem világosnál követett el Görgey árulást, hanem előbb, s ezen árulását nem is mossa le róla soha senki. Áruló volt továbbá Görgey akkor is, amikor a végzetes debreceni csatába bele nem avatkozott, hanem vadászattal fecserélte az időt, s engedte, hogy a főereget tekintélyes részének szétszórása által az egész magyar haderő harc képtelenségre s ezzel a végső megsemmisülésre kárhoztas ék.

Közönség köréből* Főszolgabírói önkény — a kereszturi járásban.

Az 1883. évi 44. t.-c. 211. §-a!?

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Soha nagyobb zavarban nem voltam, mint amikor fenti évi és című törvénycikk 211. §-ának keresésére indultam.

Elővettem könyvtáramból az 1883. évi 44-ik t.-cikket magában foglaló könyvet, figyelemmel átlapozgattam azt s végül láttam, hogy az egész törvénycikk összes intézkedése csakis 114 §-ból áll; tehát sem több, sem kevesebb.

E könyvemnek hitelt nem adtam. Elkértem egyik helybeli ügyvédőt az 1883. évi 44. t.-cikkre vonatkozó törvénykönyvet. Figyelemmel átlapozgattam azt s abban is szintén 114 §-t találtam. Még ennek sem adtam hitelt, hanem elküldöttem a helybeli főszolgabírói hivatalba, ahol is azt a szóbeli kérés terjesztettem elő, miszerint lennének szívesek az 1883. évi 44. t.-c. 211 §-át magában foglaló törvénykönyvet betekintésre rendelkezésre bocsátani, miután ugyanezen hivatalból folyó 1911. évi szeptember hó 29-ik napján a reggeli órákban 4171-911. szb. sz. a. kiadott és ugyanaznap délutánján az érdekelte fél távollétében végre is hajtattott; „Letiltó rendelvény”-ben az 1883. évi 44. t. c. 211. §-ának a) pontjára támaszkodva és hivatkozva — karhatalommal végre is hajtattott és ezen t.-cikk 211. §-a szerint 3351 K készpénz vétetett hivatalos és önkéntes kezelés alá, amely összegű pénzhez eljáró főszolgabírói hivatalnak, sem a hivatkozott és nem létező 1883. évi 44. t.-c. 211. §-a szerint, sem pedig más törvény §-ai szerint — szabályellenes eljárásával — önkéntes joga egyáltalában nem lett volna s legkevésbé, amint hallatszik, személyi bosszúból a nem létező 1883. évi 44. t.-c. 211. §-a alapján.

Ezen brávuos ügyben több renbeli panaszkók és előterjesztések lettek illetékes helyen folyamatba téve s azok lefolyásáról és mikénti kiviteléről időnként értesítendem a tekintetes szerkesztő urat is, hogy tudomásul bírjon és fogalma legyen arról, hogy járásunkban ez idők szerint a közigazgatás miként működik és hogy a törvényhozó faktorokon is tulatesz, amennyiben már szentesített törvényeinket tetszés szerint „szaporítsa”, „idézi” és alkalmazza jóakarattal (!?) azokkal szemben, akikre megharagszik.

Az ilyen eljárás önkénytelenül eszünkbe juttatja azt a közmondást, hogy „veszélyes a gyermek kezébe kést adni”. *Memőke.*

E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére Szerk.

